

INLEIDING

*GESCHIEDENIS VAN DE GEMEENTE*¹

Grondgebied, ligging, ontwikkeling

De voormalige gemeente Wessem was gelegen op de westelijke oever van de Maas. Zij grensde aan de gemeenten Thorn, Heel en Panheel en Maasbracht. Haar oost- en zuidgrens werd bepaald door de Maas. De gemeente kende twee woonkernen: het dorp Wessem en het gehucht Pol. Met een oppervlakte van 582 hectare behoorde Wessem tot de kleine gemeenten in Limburg. Eeuwenlange betrokkenheid bij de scheepvaart en handel op de Maas hebben de economische ontwikkeling van Wessem bevorderd en de ruimtelijke ontwikkeling beïnvloed. Rond de markt ontstond dichte bebouwing. Dit oude stratenplan is grotendeels bewaard gebleven. Ook vele koopmanshuizen uit de zeventiende en achttiende eeuw zijn behouden gebleven. Zij geven de kern van Wessem een zeer karakteristiek aanzien. Gedurende de achttiende eeuw verdween de Maashandel uit Wessem en werd de landbouw de dominante economische factor. Het agrarisch karakter behield Wessem tot in de jaren zestig van de twintigste eeuw. In het kader van de ontgrondingswerken bij de Maas legde de gemeente toen een lig- en industriehaven aan die later belangrijk werd uitgebreid. Deze ontwikkeling zorgde voor vestiging van diverse industrieën. Tegelijkertijd verdwenen de agrarische bedrijven langzaam maar zeker.² Het aanzien van de gemeente veranderde ingrijpend vanaf de jaren dertig van de twintigste eeuw. Juist ten noorden van de gemeente werd in de jaren dertig het kanaal Wessem-Nederweert gegraven. In 1966 werd parallel aan dit kanaal de autosnelweg Eindhoven-Maastricht aangelegd met daarin een brug over de Maas. In de jaren zestig werden de uiterwaarden ten zuidwesten van Wessem afgegraven ten behoeve van de grindwinning en de aanleg van de Prins Mauritshaven Langs de Beekweg werd een kade aangelegd. De benedenloop van de Panheelder- en Thomerbeek werd gedempt en op die plaats een brede weg richting Thorn aangelegd.

Zelfstandige bestuursseenheid tot 1991

In 1940 stelde de Secretaris-Generaal van het departement van Binnenlandse Zaken een aantal herindelingen voor in het kader van samenvoeging van kleinere gemeenten. Wessem zou volgens zijn mening samengevoegd kunnen worden met Thorn. In november 1940 werd de gemeenteraad op de hoogte gebracht van het plan en gelegenheid gegeven zijn mening te geven. Op 31 december 1940 berichtte de raad aan Gedeputeerde Staten dat zij met het voorstel niet kon instemmen. Als argumenten droeg de raad aan dat de gunstige financiële toestand van Wessem te zeer afstak bij die van Thorn, de ligging van de Maas tussen beide plaatsen en het bijzondere historische karakter van Wessem. Hoewel de gemeente Thorn wel akkoord ging met de voorgestelde samenvoeging kreeg deze vervolgens toch geen doorgang.³

In de jaren 1970-1972 stelden het provinciaal en gewestelijk bestuur plannen op voor een gemeentelijke herindeling in Midden-Limburg. Ondanks uitgebreide besprekingen vond ook toen geen herindeling plaats.⁴

De herindelingsplannen die vervolgens in de jaren tachtig werden opgesteld werden wel uitgevoerd. De provincie stelde voor om Wessem en Thorn samen te voegen, hetgeen de raad net als in 1940 afwees. In plaats daarvan stelde zij een samenvoeging van Wessem, Heel en Panheel en Beegden voor waartoe de

¹ De geschiedenis van de gemeente Wessem in de in deze inventaris beschreven periode wordt ook behandeld in: J.L. van Hasselt en W. Sangers, *Wessem een stadje met allure...* (1975: Maasketen Jan van Eyck).

² J. Thyssen, 'Oude Limburgse glorie herleeft in Wessem', *Limburg vandaag* jaargang 6 nr 15 (1974) blz. 9-13.

³ Inventaris nummer 78.

⁴ Inventaris nummer 79.